

דף יט.

עין משפט א. אה"ע סימן קכה פעיף א

א. כותבין הגט רק בדבר שרישומו ניכר ועומד, כגון דיו, אבל במשקין או במי פירות אם כתב אינו גט ^ק.

עין משפט ב. אה"ע סימן קכד פעיף ה

ה. אין כותבין במחובר אפי' טופס ^ר, אבל בדיעבד אם כתב טופס ותלשו, וכתב התורף וחתמו העדים כשר ^ש.

עין משפט ג.ט. אה"ע סימן קכה פעיף ג

ג. כותבין אותו במי עפצים, והוא שלא יהיה הקלף מעופץ, מפני שאין מי עפצים ניכר בו. ואם כתב, אינו גט; וכן כל כיוצא בו.

עין משפט ד.זו. אה"ע סימן קכה פעיף ב

ב. כתב באבר, היינו עופרת עם מים ובשיחור, כשר בדיעבד, ולכתחילה כותבין רק בדיו, והסופר יקרא כל אות תחילה לפני שכותבה.

^ק. ממשנה י"ט ע"א. ודוקא שאין רישומן של המשקין או מי הפירות ניכר גם לאחר שהתייבש, אבל לפי הח"מ בסוף סי' קכ"ד אפשר שאפי' אם יתקיים לכשתייבש לא מהני בעודו לח גם בעדי מסירה.

^ר. ואם זמן הגט הוי טופס או תורף, עיין בב"י שכתב שיש לו דין תורף ובח"מ ובב"ש. והטעם שבמחובר פסול כתב הרשב"א משום דבעינן דומיא דספר שהוא תלוש, או מטעם כיון שלא ניתן מיד ליד והתורה אמרה ונתן בידה דבר הניתן מיד ליד, ונפ"מ בין הטעמים אם פסקה היניקה והחזיקה אותו בידה כך, הרי ניתן מיד ליד, אבל לטעם דבעינן דומיא דספר לא מהני מאחר שאינו תלוש, כ"כ הב"ש ס"ק י"א.

^ש. וכ"ש בדבר התלוש כבר שכתב טופס וקצץ אח"כ מהנייר וכתב תורף דכשר, כ"כ הח"מ. ודע שגזרו טופס במחובר, יותר מטופס שכותבו חש"ו וגדול עומד על גביו, דמהני לכתחילה, די"ל דבמחובר החשש יותר גדול שמא ימשך לכתוב גם התורף וע"כ גזור.

עין משפט י.

אה"ע סימן קל פ"ה מ"ז

כא. העדים צריכים לדעת קרוא וכתוב, ואם אינם יודעים לקרות קוראים להם ^ה והם חותמין ^א, והוא שמכירין לשון הגט ^ב. ואם אינם יודעים לחתום על הגט רושמים להם על הנייר בדבר שאין רישומו ניכר, והם כותבים על הרושם. ויש אוסרים לכתחילה אלא מקרעים נייר אחר והם ממלאים האותיות שבקרעים.

כב. במקום עיגון שהעד חתם בחק תוכות הגט כשר ^ג.

עין משפט כ.ל.

ח"מ סימן מה פ"ה ד

ג. עדים שאין יודעים לחתום, ^ד וקרעו להם נייר חלק, שחותכין האותיות ומניחים על גבי השטר, וחתמו בזה שממלאים הקרעים, השטר ^ה פסול, ^ו ומכין את העדים מכת מרדות. ^ז ויש מכשרים השטר.

ת. ודוקא שניים מקריאים להם ולא אחד, כ"כ הב"ש.

א. עיין בהג"א בפ"ב דגיטין בשם רבינו שמחה שאם העדים ציוו לסופר לחתום בשם כשר, והאו"ז חלק. וקשה קצת על רבינו שמחה מהסוגיא דמקדשין להם דמדוע צריך לקרע יצו לסופר ויחתום בשם, ושמא רצה לחדש גם דין דמקדשין שכשר.

ב. ובדיעבד אף בלא מכירים לשון הגט אם קוראים לפניהם ומתרגמים להם מהני, כ"כ הב"ש.

ג. כ"כ הב"ש בס"ק כ' בסופו, ואם החק תוכות במילת עד כשר, דגם בלא כתיבת מילת עד כלל ג"כ כשר. ע"ש.

ד. ובגט התירו בכך, משום עיגון, אבל לצייר בשירטוט על גבי השטר עצמו והעדים ממלאים ברישום פסול אף בגט דהוי כתב ע"ג כתב ופסול, כ"כ הסמ"ע בס"ק ו'.

והש"ך מכשיר ברישום ע"י שירטוט,

ה. דאין היכר בחתימתן וכל אחד יכול לעשות זה, חוץ מגיטין שהתירו בזה משום עיגונה.

ו. וגירסת הסמ"ע מכין אותו היינו לדיין, אבל העדים הם שוגגין, והש"ך גורס מכין אותם היינו לעדים. והנתיבות כתב דעיקר כהסמ"ע.

ז. טור והמגיד בשם הרשב"א והביאם הרמ"א לגבות בו ממשעבדי. ומ"מ כתב הנתיבות בס"ק ו' דכשממלאין מקום הקרעים דיו צריכים להרחיב או לקצר הדיו של כתיבתם דאל"כ אין לך יכל להזדייף יותר מזה דכ"א יכל ליקח אותן הקרעים ולהניח על שטר אחר.

דף יט:

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן מה סעיף ב

ב ראש בית דין שהיה יודע ענין השטר, וקרא לפניו הסופר שלו, הואיל והוא מאמין אותו ואימתו עליו, הרי זה חותם השטר. אף על פי שלא קראו הוא בעצמו. ואין שאר העם (או ראש ב"ד וסופר אחר) (טור) רשאי לעשות כן, עד שיקרא העד השטר מלה במלה. הגה: וי"א דשנים יקראו לפניהם, והן חותמין. (טור והרא"ש והגהות מיימוני פכ"ד מהלכות מלוה) ואם אינן מבינין לשון השטר, יתרגמו להן הקוראין, והם חותמין (ב"י), וכן נראה לי עיקר. י"א דקורין לפני צבור וחותמין, דיראים לשקר לפני צבור, והוי כראש בית דין וסופר שלו (הגהות מרדכי ואשירי פ"ב דגיטין).

עין משפט ג.

ח"מ סימן פה סעיף ב

ב ח. אם הדיינים לא ידעו לקרוא השטר שנעשה בערכאות של גויים, נותנים אותו לשני עכו"ם זה שלא בפני זה וקוראים אותו, שנמצא כל אחד מסיח לפי תומו, ^ה וגובה בו מבני חורין.

ב ט. שטר ^ט שעדיו גויים, שמסרו הלוה ליד המלוה, או המוכר ליד הלוקח בפני שני עדים מישראל, אע"פ שאינו עשוי בערכאות של גויים ואין בו הדברים שהוזכרו, הרי זה גובה מבני חורין. ובלבד שהעדים שמסר לפניהם יודעים לקרותו וגם קראוהו כשמסרו לפניהם,

ח. היינו לדעת הרמב"ם שס"ל דשטרי ערכאות אין גובין בהם ממשועבדים, אבל לדעת הרא"ש שהביא הרמ"א גובה ממשעבדי, והביאורים כתב דגם לדעת הרא"ש כאן יגבה רק מבני חורין נתיבות ס"ק ט"ו. ועיין בגיטין י"ט ע"ב דרב פפא כי הוה אתי לקמיה וכו'. ^ט כאוקימתא דגמ' בגיטין דף ט' ע"ב כר"א דעידי מסירה כרתי, ומה שהמחבר והרמב"ם דעתם שאין לחלק בין שמות מובהקים לאין מובהקים ורק דעת הי"א במחבר שהוא הרמ"ה מחלק בזה ולכאורה הגמ' חילקה כן בדף י"א שם, כתב הכ"מ דאפשר דהא דעדים עכו"ם חשיבי מזויף מתוכו זהו דוקא בגיטין, אבל בשטרי ממון לא נחשב למזויף מתוכו, והגם שאם יחתמו בשטר ישראלים קרובים חשיב מזויף גם בשטרי ממון משום שם יבואו להכשיר בלא עדי מסירה, אבל כשחתומים עליו עדי עכו"ם אפי' אינם מובהקים לא חיישינן בזה בממון.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 0584150477 או 02-5712225 email: minchat.aaa@gmail.com

וגם היה כתיקון ישראל שאינו יכול להזדייף.

וי"א דדוקא אם שמות העדים החתומים בו שמות מובהקים של גויים
כ שאין דרך ישראל לקרות באותם שמות שאין חשש שיסמכו עליהם
בלי עדי מסירה מישראל.

הגה: י. שטר העשוי לפני עכו"ם, והלוה בעצמו חתום עליו, ל אע"פ שאינו
יודע לקרות חייב בכל מה שכתוב בו, שהרי גמר בדעתו להתחייב
בכל מה שכתוב בו ולכן חתם, ובודאי קראוהו לפניו והאמין לקורא
אותו.

הגה: יא. שטר שעשוי בערכאות, והלוה כופר בו, מ נאמן סופר גוי להעיד
שהוא כתבו.

עין משפט ד. חו"מ סימן סח סעיף א

א. כל שטר שנעשה כתיקון שטרי ישראל, שאינם יכולים להזדייף ולא
להוסיף או לגרוע וזהו עדין ישראל, אפי' נכתב בכל לשון ובכל
כתב כשר וגובה בו ממשועבדים.

י. זו דעת הרמ"ה בטור, ולדעת הרא"ש אפי' בשמות מובהקים גזרינן אטו שמות שאינם
מובהקים גם בשטרי ממון והביאו הש"ך בס"ק י' דהוי מזוייף מתוכו ותמה מדוע
הרמ"א השמיט דעתו של הרא"ש.

כ. או במקום שאין ישראל רגילים לחתום בשטרות כלל, שאז לא יבואו לטעות לסמוך
עליהם סמ"ע ס"ק כ"א.

ל. תשובת הרשב"א תתקפ"ה.

מ. והוחזק כפרן ע"י סופר הגוי, ואף שערכאות לא נאמנים בע"פ אלא בכתב, מ"מ
כשהעיד סופר זה שהוא כתבו נאמן, שהרי אם יתברר שהגוי העיד שקר הרי העיד שקר
בכתב. נתיבות ס"ק י"ז.

נ. גמ' גיטין י"ט ע"ב, ורמב"ם ריש פ' כ"ז מהלכות מלוה ולוה.

ס. וגם יודעים לקרותו ועיין בסי' מ"ה אם כשר בדיעבד שלא ידעו העדים לקרותו וסמכו
על אחרים שהקריאו אותו לפניהם.

א. ב. כל השטרות שחותמים עליהם עכו"ם פסולים פ חוץ משטרי משא ומתן ושטרי חובות, והוא שיתן המעות בפניהם, ויכתבו בשטר לפנינו נתן לו מעות המכר או החוב כך וכך.

והוא ששטרות אלו עשויים בערכאות שלהם, אבל במקום קיבוץ פליליהם בלא קיום השופט שלהם לאו כלום. ואפי' דנו בערכאותיהם ע"פ אותו שטר והחזיקו הקונה במקחו אינו כלום.

א. ג. גם שטרי ראייה שנעשו בערכאותיהם של גויים שכשרים, צריכים שיעידו עדים ישראל על עדי השטר הגויים, ועל השופט שלהם שקיים השטר ועדותם, שאינם ידועים בקבלת שוחד ואז גובין בו ש מבני חורין. וי"א דסתם ערכאות לא מקבלים שוחד, וגובין אף ממשעבדי.

ע. ממשנה וגמ' שם בגיטין דף י' ע"ב כלישנא בתרא חוץ מגיטי נשים, וכן דעת רוב הגאונים ומה שלא אומרים בהם דינא דמלכותא דינא, משום שהם בבין אדם לחבירו ואין בזה תועלת למלך כ"כ ה"ה.

כל השטרות שחותמיהם גויים פסולים. היינו שגוף השטר נעשה לקנין כגון שכתב לו בשטר שדי קנויה לך או נתונה לך, ובמסירת השטר נעשה קנין פסול, דעכו"ם אין להם יד להקנות ולא בני עדות ובני שטרי קנין ניהו. ועיין בסי' ס"ו סעיף ו'-ז'.

פ. היינו שנתן המעות וקנה השדה בכסף, והשטר אינו אלא לראייה בעלמא וכן בהלוואה, גם בזה מן התורה פסול דהא לאו בני עדות הם, רק משום תיקון העולם הכשירו חז"ל.

צ. כדא"ל רפרם לרבינא בגיטין י"א ע"א, דאז לא מריעים עצמם לעשות שטר בשקר, אבל כשמעידין בע"פ מריעים נפשיהו ומשקרים ולכן לא מהימנים.

ולדעת הרמב"ם והמחבר ענין של שטר בערכאותיהם הוא שחותמים השטר עדי עכו"ם בעלמא, ואח"כ באין אל השופט שלהם והוא חוקר ודורש ומקיים ואם לא היו מוחזקים העדים לנאמנים לא היה מקיים השטר. נתיבות ס"ק ג'-ד'.

ק. האו"ז בפ' קמא דגיטין.

ר. כן מפרש הרמב"ם מש"כ הרי"ף ודוקא ערכאות שלא מקבלים שוחד. ואם חסר דבר בשטרי עכו"ם הרי הם כחרס.

ש. שאין לשטר זה קול שהרי לא ידעו הלקוחות במה שנעשה בעכו"ם. ואפי' בשטרי מקח וממכר ולא רק שטרי ראייה וגרע ממוכר שדהו בעדים בלי שטר דגובה ממשעבדי, משום דרק עדי ישראל מוצאים קול כ"כ הש"ך בס"ק ה', אבל סיים שנראה שמדברי הרמב"ם בשטרי מקח וממכר בערכאותיהם גובה אף ממשעבדי.

ומ"מ אף שאין גובין בהם ממשעבדי אינו יכול לטעון פרעתי. נתיבות ס"ק ה'.

ת. הרא"ש בפ"ק דגיטין והביאו הרמ"א, ואפי' בלא עדי מסירה ישראל ואפי' אין השופט חתום לקיום, דלא מרעי נפשיהו לשקורי, ואפי' יצא עליהם קול שמקבלים שוחד להטות דין מ"מ לעדות שקר לא מריעי נפשיהו. ואפי' אין צריך שיהיה כתוב בשטר שראו נתינת המעות, וגם אין חילוק בין חתום עליו עד אחד או שניים אלא כל שנעשה לפני השופט מהני, אבל הסופר הממונה שלהם שלא בפני השופט אינו כלום, אם לא במקום שיש דינא דמלכותא להכשיר שטר שנעשה ע"י סופר המלך. כ"כ הטור בשם הרמב"ן.

ולדעה זו בעינן שכל השטר יעשה בערכאות, וא"צ שהעדים יעידו שאין ידוע שמקבלים שוחד, וגם א"צ שיהיה כתוב בשטר שראו נתינת המעות.

הגה: ד. ספר שכותבים בו הערכאות כל דבר הבא בפניהם, ^א הרי הוא כשטר שלהם.

א ה. בשטרי ^ב מתנות כגון כותב לו שדי נתונה לך, שעיקר הקנין נעשה ע"י השטר והעכו"ם חתומים בו, וכן שטרי ^ג הודאות שפלוגי הודה לפלוגי שהוא חייב לו, וכן שטרי ^ד פשרה או שטרי ^ה מחילה, אף על פי שיש בהם כל הדברים שהוזכרו וגם נמסרו לפני עדים ^ו ישראל, הרי הם כחרס.

א. ואינו גובה ממשעבדי, דהרי גם בישראל כל זמן שלא מסר הכתב לבע"ד אין לו תורת שטר.

מ"מ יש לו תורת שטר דלא מריעים נפשיהו לכתוב בו שקר, ועיין ברשב"א סי' תתקפ"ב מדין ספר הערבי הכתוב בו שראובן קנה שדה פלונית, והיה עליו העברת קולמוס וראובן הוחזק בשדה ע"ש.

ב. וה"ה שטרי מכר שנקנין בשטר לחוד. סמ"ע ס"ק י', כגון מוכר שדה מפני רעתה שעיקר הקנין נעשה בשטר.

ג. דגוף השיעבוד נעשה ע"י עכו"ם, והמחבר לא כתב שטר מחילה אלא הרמ"א הוסיפו שזמן ס"ל דשטרי מחילה מהני כיון שיש בו רק סילוק השיעבוד בעלמא סמ"ע ס"ק י"א. והמחבר דקדק בשטרי הודאה לכתוב שפלוגי הודה שהוא "חייב לו" אבל הודאה שנפרע ממנו, זה רק סילוק ומהני. סמ"ע ס"ק י"ב.

ובשטרי הודאות לא מהני ג"כ מטעם דבעינן עדים להודאה, והני לאו בני עדות, ולפ"ז במקום שלא צריך עדים להודאה מהני גם בשטרי עכו"ם, כמבואר בסי' פ"א. נתיבות ס"ק י"א.

ד. אע"ג דפשרה צריכה קנין וקיבלו בקנין לפני עדים כשרים, מ"מ כיון שהפשרה נקראת דין והן פסולים לדון. ולפ"ז אפי' בלא שטר פסולה הפשרה אצל עכו"ם, כ"כ הסמ"ע ס"ק י"ג. ולפ"ז צ"ע בפשרה שהצדדים מגיעים אליה מחוץ לכותלי ביה"ד אם הוי פשרה המחייבת ע"פ דין.

ועין בנתיבות בס"ק י"א שכתב דלא מהני גם קבלה אפי' בקנין בפני עכו"ם, דפשרה זה דין והוסיף משא"כ בשאר פסולים דמהני, ולפ"ז בערכאות שאינם של גויים וקיבלו אותם עליהם לפשרה הרי זה מחייב.

ה. היינו שאמר כתבו ותנו שטר מחילה דקנה בשטר מש"ה לא מהני, נתיבות ס"ק י"ג.

ו. אפי' בשמות מובהקים גזרינן אטו שמות שאינם מובהקים, ויחשבו שהם ישראל ויבואו לסמוך עליהם לחוד בלי עדי מסירה דישראל, סמ"ע ס"ק ט"ו.

הגה: ו. שכיב מרע שעשה צואה לפני הערכאות ^ז קיים כל מה שצויה, ובכל מקום שמשפט המלך לכתוב כל הדברים בערכאות, כל השטרות העשויין לפנייהם כשרים, אפי' שטרי מתנות מכח דינא דמלכותא.

הגה: ז. בכל מקום שמכשירים משום דינא דמלכותא אם לא נכתב כהוגן לפי דיניהם, אע"פ שנכתב כהוגן ע"פ דין תורה פסול, ^ח דלא נכשיר יותר מהם.

עין משפט הו. אה"ע סימן קלה פעיף ד

ד. נתן לה נייר חלק ואמר לה הרי זה גיטך, אם לא בדקו ^ט אותו לראות אם היה דבר כתוב בו, הרי זו ספק מגורשת ^י. ואפי' בדקו ופלט היא ג"כ רק ספק מגורשת ^כ, דישנו עוד ספק אם היו האותיות ניכרות ובולטות בשעת נתינת הגט לידה, ורק לא ראו טוב כיון שהיו מרוחקים מהם. אבל אם יבדקו וימצאו שלא פלט כלל אין לחוש לגירושין.

עין משפט ז. אה"ע סימן קלה פעיף א

א. צריכים לקרוא הגט קודם הנתינה ^ל, וטוב לקרותו גם אחרי הנתינה. ואם קראו אותו רק לאחר הנתינה בלבד מגורשת. ולכתחילה החכם המסדר קורא אותו לפני ואחרי הנתינה, ושואל העדים אם חתמו זה בפני זה, ואם כל אחד מכיר חתימת חבירו, ושחתמו לשמו ולשמה.

ז. הטעם דדבריו ככתובים וכמסורין דמי, והשטר א"כ אינו אלא לראיה בעלמא, סמ"ע ס"ק ט"ז.

ח. דאז ליכא דינא דמלכותא. הגאון מפ"י דב"ק.

ט. וכתבו התוס' בשם ר"ת דהיינו שבדקוהו ע"י קליפות של רימון.

י. שם בגמ' י"ט ע"ב. ועיין בט"ז ס"ק ו'.

כ. שם בתוס', דספק אולי לא נבלעו האותיות יפה ולא הוי כתב.

ל. מגיטין י"ט ע"א, משמע דלדעת השו"ע כשר בקריאה שלפני הנתינה, ואפי' שלא אמרו אח"כ שמכירין שזה גיטה, ודלא כרמ"א בפ"ת ס"ק ג' שצריכים לעיין בטוב אחרי הנתינה שזהו גיטה.

עין משפט ז.ט.

אה"ע סימן קלה פעיף ב

ב. קראוהו ונתנוהו לבעל או לשלוהו והכניסו תחת ידו יש לקרותו פעם אחת לפני שינתן לה, דשמא החליף. ואם נתנו לה ומיד זרקתו לים או לאש הרי זו מגורשת, שאין אנו חוששין שמא החליף. ואפי' הבעל אומר שנתתי לה שטר אחר אינו נאמן ומותרת להנשא, אם לא שיוצא הגט מתחת יד הבעל שבזה נאמן לאוסרה להנשא, אבל אם כבר נישאת לאחר אינו נאמן לאוסרה ^מ.

עין משפט י.

אה"ע סימן קלה פעיף ה

ה. זרקו לה בין החביות בפני עדים ומצאו מזוזה והדומה, אם מצאו אחת אינה מגורשת שאנו תולים שזרק לה מזוזה זו, ואם מצאו ב' מזוזות או יותר ספק מגורשת היא, שיתכן שהגט נאכל ע"י עכברים, אבל אם קראו אותו לפני כן אפי' שמצאו מזוזה אחת הרי זו ספק מגורשת ^נ.

^מ. דשמא היא נתנה לו אח"כ גיטה שקיבלה ממנו, ומזה סמך למנהג שקורעין הגט קרע של ב"ד שלא תתן לו אח"כ בחזרה ויטען שלא מסרתי לה גט אלא שטר אחר ויאסור אותה על בעלה השני להנשא לו, כ"כ הב"ש.

^נ. ואע"פ שקראו אותו וראו שזרק לה מיד הגט, מ"מ אחר שלא נמצא חיישינן שמא היתה זו אחיזת עיניים וע"כ היא ספק מגורשת.